

14 Martie 2016, nr. 663

RAPORT DE EXPERTIZĂ

la proiectul Legii pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova (art.67, 126, 126/1, 126/2)

(înregistrat în Parlament cu numărul 15.2016 din 04 Februarie 2016)

În temeiul Concepției de cooperare dintre Parlament și societatea civilă, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr.373-XVI din 29 decembrie 2005, Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției prezintă raportul de expertiză a coruptibilității proiectului Legii pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova (art.67, 126, 126/1, 126/2)

Evaluarea generală

1. Autor al inițiativei legislative este deputat în Parlament, ceea ce corespunde art. 73 din Constituție și art. 44 din Regulamentul Parlamentului.

2. Categoria actului legislativ propus este lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-11, 27, 35 și 39 din Legea privind actele legislative, nr.780-XV din 27.12.2001. Categoria actului a fost aleasă corect, în corespundere cu prevederilor art. 72 din Constituție, care prevede la alin. (3) lit. n), că infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora se reglementează prin lege organică.

3. Scopul promovării proiectului. Conform primului alineat din nota informativă la proiectul Legii pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova, acesta este orientat spre contribuirea la ameliorarea justiției și întărirea cadrului legal al ramurii dreptului penal al Republicii Moldova.

În pofida scopului declarat în nota informativă la proiect, analizând normele propuse de acesta din urmă, nu putem susține că acestea vor îmbunătăți în vreun fel justiția penală. Or, amendamentele propuse au obiecte juridice diferite, care nu se află într-o conexiune logică și nici nu este clar care au fost raționamentele de la care a pornit autorul proiectului anterior elaborării și promovării lor.

Mai mult ca atât, tot în nota informativă la proiect este indicat că, amendamentele propuse vor permite birourilor de probațiune, în cooperare cu autoritățile administrației publice locale, să eficientizeze lucrările efectuate în folosul comunității. Totuși, nu este clar cum majorarea numărului de ore de muncă în folosul comunității, de la 240 la 3650, pentru persoanele amnistiate sau grațiate, ar genera ameliorarea justiției.

În acest context, remarcăm că, din nota informativă nu este clar ce are în vedere autorul atunci când se referă la "ameliorarea justiției", or, formula este una mult prea generală și abstractă.

Suplimentar, în nota informativă la proiect este indicat și un alt scop - cel de a exclude confuziile la aprecierea conceptelor "daună esențială" și "daună considerabilă". Totuși, completarea propusă la art. 126 alin. (2) din Codul penal al Republicii Moldova, nu aduce claritate și nu face diferența dintre noțiunile indicate. Totodată, considerăm că amendamentul propus nu a fost plasat la locul convenit în textul normei alin. (2) al art. 126, pentru a realiza scopul declarat în nota informativă.

Fundamentarea proiectului

4. Nota informativă a proiectului de act legislativ supus expertizei este plasată pe site-ul Parlamentului.

Considerăm că în acest fel Parlamentul respectă principiul transparenței procesului legislativ și principiile de cooperare cu societatea civilă.

Chiar dacă a avut loc plasarea proiectului și a notei informative pe site-ul Parlamentului și, eventual, am putea considera că aceasta va da posibilitatea cetățenilor, organizațiilor și altor subiecți interesați să-și exprime opiniile asupra conținutului documentului, aceasta nu este suficient pentru a afirma că a avut loc respectarea principiului transparenței procesului legislativ și a principiilor de cooperare cu societatea civilă.

Principiul transparenței urmează a fi examinat prin prisma procesului de elaborare și aprobare a proiectului Legii pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova, adică din perspectiva Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, cât și a prevederilor Legii nr. 780 din 27 decembrie 2001 privind actele legislative. Astfel, în cazul proiectului Legii pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova (ca, de altfel, și în cazul altor proiecte de legi, înregistrate în Parlament ca inițiative legislative ale deputaților) nu se respectă principiul transparenței în procesul decizional, așa cum îl prevăd Legea nr. 239 din 13 noiembrie 2008 și Legea nr. 780 din 27 decembrie 2001.

Proiectul Legii pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova a fost plasat pe pagina web a Parlamentului în compartimentul "Procesul legislativ", la rubrica "Proiecte de acte legislative". Cu toate acestea, simpla plasare a proiectului în aceeași rubrică cu proiecte recepționate de Parlament pentru examinare și aprobare, care sunt la o fază mult mai avansată a procesului de asigurare a transparenței, nu asigură transparența necesară pentru această inițiativă legislativă, precum nici pentru orice altă inițiativă legislativă (în special a deputaților) cu care se procedează în același mod.

Conform Legii nr. 780 din 27 decembrie 2001, toate proiectele de acte legislative, indiferent a cui inițiativă sunt, trebuie să fie supuse câtorva etape ale procesului legislativ - avizare, expertiză (anticorupție, juridică etc.), și abia ulterior urmează să fie examinate de comisiile parlamentare și ulterior de Plenul Parlamentului. Cu toate acestea, în special inițiativele legislative ale deputaților, de obicei, fiind plasate în aceeași secțiune cu proiectele recepționate de Parlament de la alți subiecți cu drept de inițiativa legislativă, evită expunerea lor nemijlocit pentru examinarea de către societatea civilă sau de către alți subiecți interesați.

Astfel, în concluzie, afirmăm că, în pofida faptului că proiectul urmează să fie examinat de către comisiile permanente din Parlament, precum și să primească avizul Guvernului, o asemenea abordare a Legislativului nu asigură suficient informarea societății civile, precum și a subiecților direct vizați de prevederile proiectului despre existența unei astfel de inițiative, limitând posibilitățile de exercitare a dreptului acestora de a se expune asupra inițiativei.

5. Respectarea termenului de cooperare cu societatea civilă Nu putem vorbi despre respectarea vreunui termen de cooperare cu societatea civilă, întrucât nici Legislativul, nici autorul nu au plasat proiectul Legii pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova special pentru consultarea acestuia cu societatea civilă și cu alți subiecți interesați. Astfel, atât, cât proiectul plasat pe pagina web a Parlamentului se va afla la examinare în comisiile parlamentare, am putea presupune că cei interesați vor putea transmite obiecțiile și propunerile sale la proiect în adresa Comisiei responsabile sau, eventual și altor comisii.

6. Suficiența argumentării. Nota informativă la proiect nu corespunde prevederilor art. 20 din Legea nr. 780 din 27 decembrie 2001 privind actele legislative, nu conține date relevante pentru proiectul de lege propus spre examinare, respectiv despre suficiența acesteia nici nu poate fi vorba. Astfel, nota informativă, în pofida scopului declarat în primul alineat al notei, nu este justificat de conținutul acesteia. Mai mult decât atât, cele doar trei alineate care și formează întregul conținut al notei informative, fiecare în parte indică câte un scop în sine.

În Nota informativă la proiect nu sunt indicate, nici condițiile care au impus elaborarea proiectului, nici principalele prevederi, locul actului în sistemul legislației, evidențierea elementelor noi, efectul social, economic și de altă natură al realizării lui. Nota nu conține nici o referință la reglementările corespondente ale legislației comunitare și nivelul compatibilității proiectului de act legislativ cu reglementările în cauză. Nu este prezentată nici fundamentarea economico-financiară a noilor prevederi, impactul acestora asupra

relațiilor sociale reglementate. Astfel, putem afirma cu certitudine că nota informativă poartă un caracter insuficient, necorespunzător cerințelor legale pentru o notă informativă, fapt pentru care prevederile propuse de proiect rămân să fie neargumentate, iar, având în vedere lipsa unei coeziuni logice între acestea, este problematică identificarea utilității lor.

7. Compatibilitatea cu legislația comunitară și alte standarde internaționale. Nici proiectul de lege supus prezentei expertize, nici nota informativă la proiect (contrar prescripțiilor art. 20 lit. c) din Legea nr. 780 din 27 decembrie 2001) nu conțin o prezentare, o justificare a amendamentelor propuse de proiect prin prisma reglementărilor corespondente ale legislației comunitare și a nivelului compatibilității acestora cu reglementările în cauză.

8. Fundamentarea economico-financiară. Potrivit lit. d) a art.20 din Legea 780/2001 privind actele legislative, nota informativă trebuie să conțină informații privind „fundamentarea economico-financiară în cazul în care realizarea noilor reglementări necesită cheltuieli financiare și de altă natură”. Potrivit art.47 alin.(6) din Regulamentul Parlamentului, în cazul în care realizarea noilor reglementări necesită cheltuieli financiare, materiale și de altă natură, se anexează fundamentarea economico-financiară.

În pofida faptului că implementarea noilor prevederi ar necesita cheltuieli financiare pentru implementarea lor, în special prin crearea de condițiilor necesare executării muncii neremunerate, stabilite ca sancțiune penală, nota informativă la proiect nu conține nici o remarcă despre acest fapt. Or, indiferent de munca pe care va urma să o execute persoana, pe lângă faptul că aceasta va purta un caracter social-util, ea trebuie să fie efectuată în condiții de lucru și de muncă conforme cu legislația muncii în materie de sănătate și securitate, iar persoana va trebui asigurată împotriva accidentelor și pagubelor care rezultă din executarea acestei sancțiuni. Astfel de condiții față de munca neremunerată în folosul comunității ca sancțiune penală - sunt reglementate de Regula 68 din Recomandarea Nr. R (92) 16 a Comitetului de Miniștri către statele membre referitoare la regulile europene asupra sancțiunilor aplicate în comunitate.

Astfel, pe lângă eventualele beneficii sociale pe care le va aduce prestarea unor munci comunitare de către persoanele condamnate, vor fi necesare și cheltuieli asumate de către stat pentru asigurarea condițiilor necesare executării acestei sancțiuni, întrucât majorarea numărului de ore de muncă neremunerată pentru o anumită categorie de condamnați, ar presupune implicit majorarea numărului de ore de muncă al tuturor subiecților implicați în sistemul de executare a acestei pedepse, precum și majorarea cheltuielilor pentru asigurarea condițiilor corespunzătoare de realizare a muncii neremunerate în folosul comunității pentru o perioadă prelungită comparativ cu perioada prevăzută de legislația actuală, inclusiv cheltuieli suplimentare pentru sistemul de probațiune - competent cu asigurarea executării acestei pedepse.

Evaluarea de fond a coruptibilității

9. Stabilirea și promovarea unor interese/beneficii. La prima vedere s-ar putea afirma că proiectul nu promovează interese sau beneficii de grup sau particulare, iar amendamentele legislative vor avea ca și consecință doar beneficii pentru întreaga societate. Totuși, anume atunci când vorbim despre beneficii pentru societate per ansamblu, observăm că proiectul încearcă să obțină aceste beneficii sociale printr-un mecanism neproportional aplicat față de o anumită categorie de persoane. Astfel, apare întrebarea - este oare justificat beneficiul social obținut prin stabilirea unor impuneri neproportionale pentru o anumită categorie de membri ai societății? Aceasta este o tentativă de promovare a intereselor statului într-o manieră neproportională și nejustificată, încercând să obțină beneficii în folosul comunității prin muncă neremunerată "prestată" de unele categorii de membri ai societății. În acest caz considerăm că interesul public nu este justificat, dacă acesta este satisfăcut prin încălcarea drepturilor unor categorii de subiecți ai raporturile sociale.

10. Prejudicii aduse prin aplicarea actului. Din textul proiectului și aplicarea ulterioară a acestuia nu rezultă expres prejudicierea intereselor (drepturilor, libertăților) anumitor categorii de persoane sau prejudicierea interesului public.

Totuși, prin stabilirea unei limite maxime de ore de muncă neremunerată în folosul comunității în cuantum de 3650 de ore de muncă, care vor fi executate în timp de cel mult 84 de luni, considerăm că se încalcă dreptul la o pedeapsă proporțională.

O dată în plus acest drept este încălcat întrucât, amendamentele pun în condiții discriminatorii persoanele amnistiate și grațiate, față de cei cărora pedeapsa cu munca neremunerată în folosul comunității le va fi aplicată ca pedeapsă principală și față de cei cărora munca în folosul comunității le va fi aplicată în temeiul art. 92 din Codul penal al Republicii Moldova ("Înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă"). Or, ultimelor două categorii de persoane, pedeapsa cu muncă neremunerată în folosul comunității le va putea fi aplicată doar în număr de maxim 240 de ore, nu mai mult; pe când în cazul persoanelor amnistiate sau grațiate - adică în cazul persoanelor față de care s-a manifestat un act de iertare din partea puterii de stat, munca neremunerată va putea fi aplicată până la 3650 de ore, adică de 15 ori mai mult, decât în primul caz.

Normele propuse impun, inclusiv, o discriminare a persoanelor amnistiate sau grațiate prin comutarea pedepsei aplicate în pedeapsa muncii neremunerate în folosul comunității, față de cei amnistiați sau grațiați prin comutarea pedepsei aplicate printr-o altă pedeapsă mai blândă, or, pentru celelalte pedepse Codul penal al Republicii Moldova rămân să fie stabilite doar normele generale de aplicare a pedepselor respective, fără reglementări speciale pentru cazul comutării.

Amendamentele propuse vin să denatureze esența amnistiei și grațierii ca instituții juridice de drept penal, întrucât acestea reprezintă niște acte de clemență din partea puterii de stat, iar înlocuirea propusă de autor nici într-o formă nu presupune o iertare, dar o simplă înlocuire, în condiții neproporționale și discriminatorii, a pedepsei privative de libertate cu munca neremunerată în folosul comunității.

11. Compatibilitatea proiectului cu prevederile legislației naționale. I. Prevederile art. 126/1 din proiect contravin prevederilor art. 88 din Codul penal al Republicii Moldova, conținutului general al legii penale. Menționăm că prevederile Codului penal operează cu conceptul de "computare a arestului preventiv", dar nu "computare a pedepsei" - de aici reiese și modalitatea diferită de reglementare a noțiunii de "computare". Astfel, Legiuitorul a statuat prin computare - nu "scăderea" din termenul pedepsei penale a termenului arestului preventiv, dar "includerea" termenului arestului în termenul pedepsei penale.

Suplimentar, menționăm că, în contextul legii penale naționale, computarea termenului arestului preventiv presupune nu doar includerea acestuia în termenul pedepsei cu închisoare, dar și în termenul muncii neremunerate în folosul comunității, precum și se ia în considerație la stabilirea ca pedeapsă principală a amenzii, a privării de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate. Astfel, constatăm că definiția propusă de autor pentru noțiunea de "computare a pedepsei", pe lângă faptul că este una improprie Codului penal al Republicii Moldova, dar poartă și un caracter limitativ.

II. Prevederile proiectului care sunt propuse prin art. 126/2 se află în colizie cu cele ale art. 107 și 108 din Codul penal al Republicii Moldova. Or, amnistia și grațierea sunt acte care se efectuează, inclusiv prin comutarea pedepsei, adică prin înlocuirea pedepsei aplicate inițial cu o pedeapsă mai blândă, dar nu comutarea se efectuează prin amnistie și grațiere.

12. Formularea lingvistică a prevederilor proiectului. Formulările conținute în proiect nu sunt suficient de clare și concise.

Modul de expunere a amendamentelor nu corespunde rigorilor tehnicii legislative. Astfel, completările propuse la art. 67 (alin. (2/1) și (5/1) urmau să fie expuse într-un singur punct, iar art. 126/1 și 126/2 propuse spre completare au fost expuse incomplet, or, între ghilimele, pe lângă dispoziție, urma să fie indicat și titlul articolului.

Limbajul juridic utilizat în proiectul vizat este impropriu legii penale naționale - Codul penal al Republicii Moldova operează cu conceptul de "computare a arestării preventive", dar nu cu cel de "computare a pedepsei". De asemenea, legea penală națională nu utilizează noțiunea "pedeapsă mai ușoară", dar "pedeapsă mai blândă", calificativul "ușor" fiind propriu pentru clasificarea infracțiunilor, iar noțiunea de "pedeapsă grea" - în general, nu se regăsește în cod. Astfel, pe lângă faptul că limbajul utilizat deviază de la rigorile unui limbaj juridic adecvat, observăm și un caracter trivial al acestuia.

Suplimentar, constatăm că autorul nu a respectat nici regulile de ortografie și punctuație ale limbii române.

13. Reglementarea activității autorităților publice. Proiectul nu stabilește direct atribuții ale autorităților publice, nici proceduri administrative noi.

Totuși, prevederea propusă la alin. (2/1) al 67 din Codul penal al Republicii Moldova, sugerează, în mod

indirect asupra modului de acțiune a subiectului competent cu acordarea amnistiei și grațierii - adică a Legiuitorului și a Președintelui Republicii Moldova.

Astfel, stabilirea unei diferențe, pe care o considerăm mult prea mare, dintre limitele (maximă și minimă) ale termenului muncii neremunerate în folosul comunității în cazurile prevăzute de norma indicată, lasă loc de apreciere neproportională, abuzivă, subiectivă, eventual, interesată la aplicarea amnistiei sau grațierii prin comutarea pedepsei.

14. Analiza detaliată a prevederilor potențial coruptibile.

	Articol	Text	Obiecția	Elemente de coruptibilitate și alte riscuri	Recomandarea
1	art. 67 alin. (2/1)	<p><i>(2/1) În cazul comutării pedepsei privative de libertate în muncă neremunerată în folosul comunității ultima poate fi stabilită pe un termen de la 60 la 3650 de ore și este executată de la 2 la 4 ore pe zi în care condamnatul nu este ocupat la locul de muncă de bază, la serviciu sau la studii și 2 ore - în afara orelor de lucru sau studiilor.</i></p> <p>și</p> <p><i>(5/1) În cazul comutării pedepsei privative de libertate în munca neremunerată în folosul comunității ultima va fi prestată timp de cel mult 84 de luni, timp care se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești.</i></p>	<p>1. Norma de la alin. (2/1) propune majorarea limitei maxime de ore de muncă neremunerată în folosul comunității de 15,208 ori pentru persoanele amnistiate sau grațiate prin comutarea pedepsei. La rândul său prevederea propusă la alin. (5/1) prevede executarea pedepsei într-o perioadă de 7 ani, adică într-o perioadă de 4,6 ori pentru această categorie de condamnați. Majorările respective sunt absolut nejustificate și denaturează esența amnistiei și grațierii ca instituții de drept. Or, acestea presupun manifestarea unei "iertări" a persoanei sancționate penal, pe când amendamentele respective vin să pună într-o situație mult mai severă condamnații amnistiați și grațiați prin comutarea pedepsei în muncă neremunerată în folosul comunității, decât condamnații la muncă neremunerată în folosul comunității în procedură obișnuită sau decât cei cărora li se aplică art. 92 din Codul penal al Republicii Moldova - înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă.</p> <p>2. De asemenea, stabilirea unei limite maxime atât de mari, precum și o perioadă atât de lungă de executare, contravine standardelor Recomandării nr. R(92)16 a Comitetului de Miniștri către statele membre referitoare la regulile europene asupra sancțiunilor aplicate în comunitate, care statuează că natura și durata sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate trebuie, de asemenea, să fie proporțională cu gravitatea infracțiunii pentru care un delincvent a fost condamnat sau o persoană este inculpată. Instrumentele normative, precum și literatura de specialitate, inclusiv pe plan internațional, menționează că un număr prea mare de ore de muncă în folosul comunității și/sau o perioadă prea lungă de executare (ex.: 8 ore pe săptămână pe o perioadă de 7 ani) nu asigură eficiența sentinței. Infractorul va prefera mai degrabă să meargă la închisoare, or, executarea pe o durată lungă a muncii neremunerate aplicare va genera obișnuința condamnatului cu aceasta, activitatea în cauză devenind o rutină care va genera, la nivel de percepție, pierderea legăturii dintre faptă și pedeapsă. Această situație ar fi caracteristică pentru</p>	<p>Coruptibilitate</p> <p>Norme care stabilesc derogări neîntemeiate</p> <p>Stabilirea unor termene nejustificate</p> <p>Limitarea neîntemeiată a drepturilor omului</p> <p>Dezechilibru dintre încălcare și sancțiune</p>	<p>Având în vedere obiectele referitoare la conținutul normelor propuse, soluția optimă pentru acestea este excluderea lor din proiect.</p> <p>Astfel de modificări pot fi incluse doar în rezultatul unei abordări conceptuale de sistem, care să cuprindă reguli referitoare la aplicarea tuturor pedepselor în cazul comutării lor. În caz contrar amendamentele rămân să comporte un caracter selectiv.</p>

			<p>persoana căreia i se va comuta pedeapsa în muncă neremunerată în folosul comunității pe o perioadă de 3650 de ore, spre exemplu. O consecință a unei perioade lungi de muncă neremunerată în folosul comunității poate fi pierderea motivației pentru executarea calitativă a muncii aplicate. În Republica Moldova, nu a fost făcută publică, cel puțin, o analiză a modului de executare și a eficienței pedepsei - munca neremunerată în folosul comunității, respectiv, nu există nici o analiză din perspectiva numărului optimal de ore pentru această pedeapsă ca aceasta să realizeze scopul pedepsei penale - atât de a sancționa pentru fapta infracțională, cât și cel de a corecta persoana. Totuși, practica României, ca și a altor state europene, demonstrează cert că cel mai eficient număr de ore de muncă neremunerată în folosul comunității în calitate de pedeapsă penală este de ordinul sutelor, în mediu - de la 250 la 300 de ore de muncă (100 – 150 în cazul minorilor), iar durata maximă pentru executarea sentinței nu ar trebui să fie mai mare de un an, bineînțeles cu luarea în considerație a aspectelor particulare ale situației fiecărui infractor.</p> <p>3. Majorarea numărului maxim de ore de muncă neremunerată în folosul comunității, dar și prelungirea perioadei de execuție a acestei pedepse, pentru aceste categorii de condamnați (cei amnistiați sau grațiați prin comutarea pedepsei) generează un tratament discriminatoriu a lor în raport cu cei cărora munca neremunerată în folosul comunității le va fi aplicată ca pedeapsă principală sau în cazul înlocuirii pedepsei cu una mai blândă în temeiul art. 92 din Codul penal al Republicii Moldova, când numărul maxim de ore de muncă este de 240 - așa cum prevede art. 64 alin. (2) din Codul penal al Republicii Moldova.</p> <p>4. Concomitent, prin includerea unor norme speciale pentru munca neremunerată în folosul comunității ca pedeapsă în care este comutată pedeapsa inițială, sesizăm o discriminare a condamnaților amnistiați sau grațiați prin comutarea pedepsei în muncă neremunerată în folosul comunității, în raport cu cei amnistiați sau grațiați prin comutarea pedepsei într-o altă pedeapsă mai blândă decât pedeapsa inițială. Or, în cazul oricărei alte pedepse legiuitorul nu prevede norme speciale de aplicare a acestora în cazul comutării. 5. Amendamentele sunt expuse contrar prevederilor de tehnică legislativă, or, modificările, completările referitoare la normele unui și aceluiași articol se expun într-un singur punct.</p>		
2	art. 126 alin. (2)	după sintagma "stării materiale a victimei," se completează cu sintagma "în cazul cînd este mai mare în coraport cu venitul mediu lunar al familiei victimei,".	Completarea nu se încadrează logic în structura articolului. Ulterior completării norma va obține următorul cuprins: (2) <i>Căruacterul considerabil sau esențial al daunei cauzate se stabilește luându-se în considerare valoarea, cantitatea și însemnătatea bunurilor pentru victimă, starea materială și venitul</i>	Coruptibilitate Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive	Excluderea amendamentului din proiect sau revizuirea lui în lumina obiectivelor expuse.

			<p><i>acesteia, existența persoanelor întreținute, alte circumstanțe care influențează esențial asupra stării materiale a victimei în cazul când este mai mare în coraport cu venitul mediu lunar al familiei victimei, iar în cazul prejudicierii drepturilor și intereselor ocrotite de lege – gradul lezării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.</i></p> <p>Din norma obținută constatăm că nu este clar care este obiectul de comparație la care se referă autorul proiectului când pune condiția ca acest ceva să fie mai mare în coraport cu venitul mediu lunar al familiei victimei. Putem doar presupune că autorul se referă la dauna cauzată prin infracțiune, dar aceasta rămâne să fie doar o supoziție.</p> <p>Completarea nu aduce plus-valoare normei juridice de la art. 126 din Codul penal al Republicii Moldova, precum nici nu contribuie în vreun fel la realizarea scopului relevat în nota informativă la proiect - acela de a clarifica noțiunile "daună esențială" și "daună considerabilă".</p> <p>Textul propus spre completare este unul lacunar, iar includerea lui în conținutul normei de la art. 126 nu va face, decât să transmită același caracter normei integral, lăsînd loc de interpretări abuzive și aplicări neuniforme ale acesteia. Or, textul proiectelor trebuie să fie în corespundere cu exigențele redactării tehnico-juridice și lingvistice, cu cerințele stabilite de art.19 din Legea 780/2001 și art.46 din Legea 317/2003.</p>		
3	art. 126/1	<i>"Computarea pedepsei reprezintă scădere a perioadei de arest preventiv din tot timpul total al pedepsei privative de libertate la care e condamnată o persoana."</i>	Amendamentul contravine prevederilor art. 88 din Codul penal al Republicii Moldova, care operează doar cu conceptul de "computare a arestului preventiv", nu a pedepsei. Respectiv, art. 88 operează nu cu "scăderea" perioadei arestului preventiv din timpul total al pedepsei privative de libertate, dar cu "includerea" acestuia în termenul închisorii. Totodată, conform normelor de tehnică legislativă, atunci când într-un act normativ există un articol întreg care reglementează o anumită instituție, stabilirea unei noțiuni pentru această instituție de drept este absolut irelevantă.	Coruptibilitate Concurența normelor de drept	Noțiunea este irelevantă pentru legea penală națională, fapt pentru care urmează a fi exclusă din proiect.
4	art. 126/2	<i>Comutarea pedepsei reprezintă înlocuirea unei pedepse mai grele cu una mai ușoară efectuată prin grațiere sau amnistiere.</i>	Noțiunea oferită de autor pentru conceptul de "computare a pedepsei" este una eronată, acesta înțelegând și interpretând în mod invers prevederile art. 107 alin. (1) și art. 408 alin. (1) din Codul penal al Republicii Moldova, fapt pentru care definiția propusă se află în concurență cu articolele indicate. Astfel, nu comutarea se realizează prin grațiere sau amnistie, dar amnistia și grațierea, conform legii penale naționale, pot fi efectuate, inclusiv, prin comutarea pedepsei. Astfel, comutarea pedepsei, utilizând terminologia Codului penal al Republicii Moldova, înseamnă doar acțiunea de înlocuire a pedepsei mai aspre cu o pedeapsă mai blândă. Calificativul "ușor" este utilizat doar la	Coruptibilitate Concurența normelor de drept Utilizarea termenilor diferiți cu referință la același fenomen / aceluiași termen pentru fenomene diferite	În redacția propusă, prevederea de la art. 126/2 urmează a fi exclusă din proiect. Includerea în Codul penal al Republicii Moldova a unei noțiuni pentru conceptul de "comutare a pedepsei" ar putea fi realizată doar după revizuirea conceptuală a acesteia, luând în considerare obiectivul expuse supra.

Concluzii

Potrivit autorului, proiectul dat de lege este orientat spre contribuirea la ameliorarea justiției și întărirea cadrului legal al ramurii dreptului penal al Republicii Moldova. Totuși, prevederile proiectului nu fac decât să susțină utilizarea abuzivă (profitarea) de către stat a muncii neremunerată în folosul comunității, prestate de condamnații amnistiați sau grațiați prin comutarea pedepsei aplicate inițial în muncă neremunerată în folosul comunității. Mai mult decât atât, reglementările propuse în acest sens - cele de la alin. (2/1) și (5/1) ale ar. 67 - stabilesc derogări neîntemeiate pentru o anumită categorie de condamnați, termene și cuantumuri nejustificate pentru pedeapsa muncii neremunerată în folosul comunității aplicată în cazul amnistierii sau grațierii condamnatului prin comutarea pedepsei. Într-un final are loc limitarea neîntemeiată a drepturilor omului pentru această categorie de condamnați și se încalcă echilibrul între încălcare și sancțiune.

De asemenea, în nota informativă la proiect, autorul a indicat și scopul de a clarifica noțiunile "daună esențială", "daună considerabilă", precum și de a explica unele instituții de drept care nu sunt definite de legea penală. Totuși, amendamentele propuse sunt formulate ambiguu, pe alocuri eronat, lăsând, astfel, loc de interpretări abuzive și aplicări neuniforme ale normelor în cauză.

Având în vedere complexitatea amendamentelor propuse, anterior promovării, se consideră necesar ca propunerile să fie avizate, atât de către instituțiile relevante (Procuratura generală, Ministerul Justiției), cât și de către reprezentanții corpului didactic specializați în materia dreptului penal - profesori de la facultățile de drept ale universităților acreditate din țară, precum și de către reprezentanți ai societății civile specializați în domeniul penal.

În contextul tuturor constatărilor, obiecțiilor și recomandărilor, concluzionăm că proiectul va putea fi promovat doar după:

1. elaborarea unei note informative complete, complexe și, în primul rând, corespunzătoare prevederilor art. 20 din Legea privind actele legislative nr.780-XV din 27.12.2001;
2. revizuirea tuturor amendamentelor proiectului, luând în considerație obiecțiile și recomandările formulate;
3. revizuirea modului de abordare a problemelor vizate de proiect în sensul soluționării sistemice a acestora și, mai puțin, într-un mod fragmentar, așa cum propune autorul proiectului.

Rezumând cele expuse, considerăm că acest proiect de lege poate fi supus procedurilor de dezbatere și adoptare în cadrul Parlamentului doar după ce vor fi eliminate toate elementele de coruptibilitate identificate, cu luarea în considerare a obiecțiilor și recomandărilor formulate în prezentul raport de expertiză.

Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției